

Heel Breukelen huldigde in 1961 zijn wereldkampioen schaatsen

B. Hoornstra
Straatweg 208, 3621 BX Breukelen

Begin februari 1961 zal in de annalen van de schaatssport in Nederland altijd vermeld blijven als de maand waarin de naam van een Breukelaar over de hele wereld ging en waarbij tevens Breukelen alom in het licht van de schijnwerpers werd geplaatst.

Noemen we de naam van Henk van der Grift dan zal deze de jongeren onder ons misschien weinig meer zeggen, maar des te meer de wat oudere generatie, waarbij de spannende dagen van die februarimaand in de herinnering worden teruggeroepen. Een jaar eerder vestigde deze sportman, geboren en getogen in Breukelen, reeds landelijk de aandacht op zich door zijn uitverkiezing voor drie grote schaatsevenementen: de Europese en wereldkampioenschappen voor all-round schaatsers en de Olympische winterspelen.

Ofschoon ook toen reeds prestaties van formaat werden geleverd, zou het jaar 1961 de kroon op het vele trainingswerk zetten dat de toen 25-jarige schaatscrack had verricht om de absolute top te bereiken.

In het Noorse dorp Fagernes, waar Henk van der Grift in het voorjaar van 1960 domicilie had gekozen, kon hij tijdelijk werk in zijn vak vinden. Dat maakte het hem mogelijk in zijn levensonderhoud te voorzien en, wat belangrijker was, zijn schaatstraining al vroeger dan anders te intensiveren. Door uitputtende bergtochten en dergelijke voerde hij zijn conditie aanzienlijk op, nog voordat later in het jaar de schaatsen konden worden ondergebonden voor de ijstraining.

Toch werd de Nederlandse schaatsploeg nog niet direct veel succes toegedacht. Vergeleken met Rusland, Noorwegen en Zweden waren voor onze schaatsers de mogelijkheden voor ijstraining namelijk gering. De kunst-ijsbanen zouden pas jaren later worden gebouwd, zodat men toen voor ijs meestal nog op het buitenland was aangewezen.

Tweede bij het Europese kampioenschap

De eerste sensatie diende zich echter in de eerste week van februari 1961 aan, bij de Europese kampioenschappen hardrijden op de schaats in Helsinki. De algemeen heersende gedachte was, dat het wel zou gaan tussen grote mannen als de favoriete Rus Viktor Kositskin, de Zweed Ivar Nilsson en de Noor Knut Johannesen. Toch waren het niet deze namen die de aandacht opeisten, maar deed een Nederlander onverwacht van zich spreken. Reeds op de eerste dag deed Henk van der Grift het uitstekend met een tweede plaats op de 500 meter. Niettemin behield men de nodige scepsis want was hij niet een sprinter die de lange afstanden niet afdoende zou beheersen? Maar al snel bleek dat zijn verblijf in Noorwegen tot een

Afb. 1. Henk van der Grift bezig aan zijn 5000-meter-race op het Europese schaatskampioenschap 1961 in het Olympisch Stadion van Helsinki, Finland. Na afloop van de eerste dag (4 februari) van deze kampioenswedstrijden stond Van der Grift in het algemeen klassement met 95,200 punten tweede, achter de Rus Viktor Kositskin met 95,040 punten. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

onverwachte progressie had geleid. Na een opvallende zevende plaats op de 5 kilometer (zie Afbeelding 1) troonde Van der Grift in het klassement na de eerste dag op een verrassende tweede plaats. De tweede dag bracht de ontknoping en dé sensatie van Helsinki. Na een sterke 1500 meter (derde plaats) moest de race over 10 kilometer als laatste afstand de beslissing brengen. In een uitstekende stijl bewees Van der Grift met een topklassering (zevende) dat hij zich onverwacht tot een klassementrijder van formaat had ontwikkeld. De Rus Kositskin bleef voor ieder onbereikbaar, maar het reserve-kampioenschap ging naar een Nederlander die alle prognoses omver had geschaatst.

Seconden beslisten over de wereldtitel

Enkele weken later volgden de wereldkampioenschappen in Gothenburg, Zweden. De verwachtingen gingen daarbij zeker niet uit naar een eerste plaats voor Nederland. De overmacht van de Rus Kositskin achtte men te groot, maar men hoopte toch dat zowel Henk van der Grift als de jonge belofte Rudy Liebrechts voor een hoge klassering zouden kunnen zorgen. Dat zou het ook worden, en hoell!

Afb. 2. Toen Henk van der Grift na het zo succesvolle schaatsseizoen in zijn geboorteen woonplaats terugkwam liep de Breukelse bevolking massaal uit om de wereldkampioen en zijn verloofde in te halen. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

Afb. 3. Huldiging van wereldkampioen Henk van der Grift op het Breukelse gemeentehuis op de eerste maandag in maart 1961. Namens het gemeentebestuur biedt burgemeester Bijleveld (midden) hem als cadeau een gereedschapskist aan. Rechts Henks verloofde Reijka van Zijveld. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

Op de eerste dag toonde Van der Grift reeds zijn ambities door een sterke 500 meter (tweede achter de befaamde Russische sprinter Evgeni Grishin). Ook op de 5 kilometer liet de Breukelaar zijn kracht zien, door zich met een twaalfde plaats te handhaven tussen de grote mannen op deze afstand. Na twee afstanden nam hij in het klassement de derde plaats in.

De tweede dag stond bol van de spanning. Niemand durfde de afloop te voorspellen. Een superieure rit op de 1500 meter leverde Henk van der Grift op die afstand de eerste plaats op, met favoriet Kositskin als tweede. De 10 kilometer moest dus, als grote finale, de beslissing brengen. Kositskin deed wat iedereen van hem verwachtte en meldde zich met een voor die jaren buitengewoon scherpe tijd als pretendent voor de titel. Liebrechts plaatste zich keurig tweede op deze afstand.

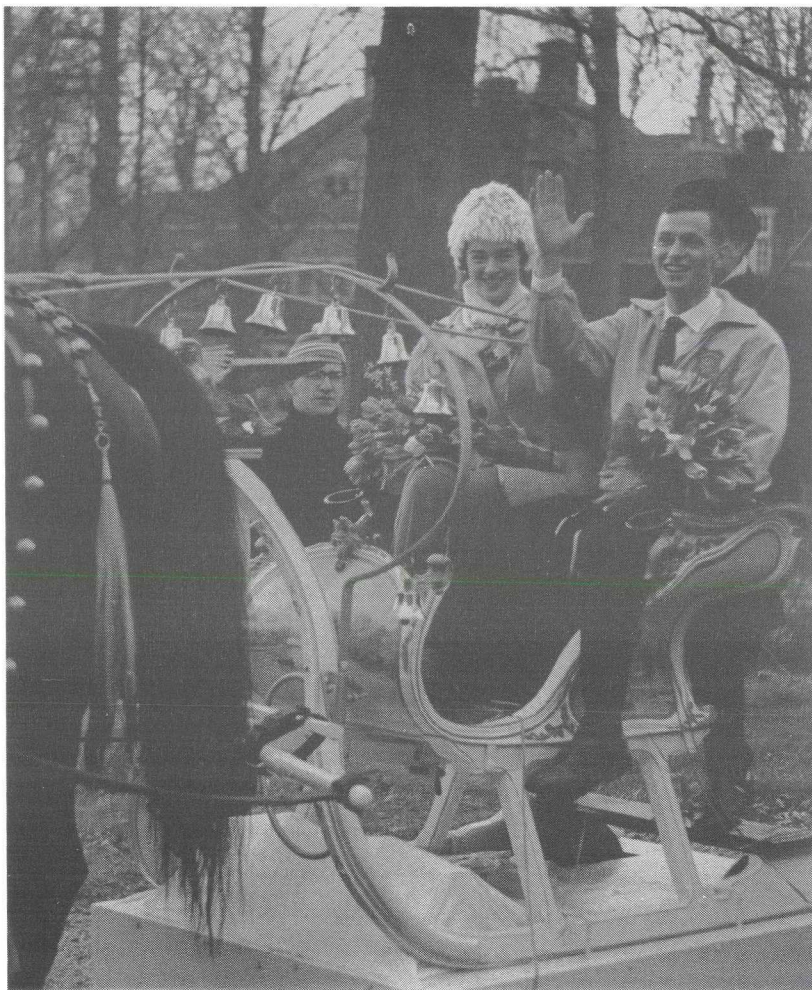
Voor onze plaatsgenoot, die later op de middag reed, was reeds uitgerekend dat hij maximaal 21 seconden op de tijd van de Russische stayer mocht verliezen om eerste in het algemeen klassement te worden en via een derde plaats op de lange afstand de wereldtitel op te eisen. Een op het oog te zware opgave voor iemand die nog maar enkele malen eerder de 10 kilometer had gereden. Het werd dan ook een rit die de vele Nederlanders die toen aan de radio gekluisterd zaten nooit meer zullen vergeten. Wilskracht en energie zouden het moeten doen en het werd dan ook een rit van seconden tellen. De aanvankelijke marge van 21 seconden werd met iedere ronde kleiner en met nog zes ronden (2400 m) te gaan was er nog maar 6 seconden ruimte. Enorme spanning op de tribunes en aanmoedigingen van het hele stadion. Toen er nog twee ronden te gaan waren was de marge geslonken tot één seconde! Hij haalt het niet, was de algemene gedachte. Maar wat gebeurde . . . Klaarblijkelijk had Van der Grift nog wat energie over, want zijn schaatsslag werd feller. De voorlaatste ronde leverde hem in plaats van verder verlies zelfs 1 seconde winst op. Het stadion stond op zijn kop. Een ware storm van aanmoedigingen stak op. En zie, ook de laatste ronde reed hij ruim een seconde sneller dan de Rus. Daarmee was de wereldtitel een feit. Nederland had na 56 jaar (Coen de Koning, 1905) weer een wereldkampioen hardrijden op de schaats. Breukelen kon zich gaan opmaken voor een groots welkom van zijn Henk van der Grift.

Overweldigende huldiging

Met haast Amerikaanse tafelen heeft Breukelen enkele weken later zijn wereldkampioen gehuldigd.

Het hele dorp liep uit om de kampioen en zijn (toen nog) verloofde Reijka van Zijtveld in te halen (zie Afbeelding 2). Officiële ontvangsten op het gemeentehuis (zie Afbeelding 3) en op kasteel Nijenrode werden gevolgd door een rijtoer in een op wielen gezette arreslee (zie Afbeelding 4), welke werd geflankeerd door jonge hardrijders.

Hoe intens men meeleeft bleek wel uit de duizenden langs de route en de regen van confetti en papiersnippers, gelijk een "ticker-tape parade", die in het centrum van het dorp op Henk en Reijka neerdaalde.

Afb. 4. Na de ontvangsten op Boom en Bosch en op Nijenrode maakten Henk van der Grift en Reijka van Zijtveld een feestelijke rijtoer door Breukelen in een op wiertjes gezette arreslee. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

In de nu afgebroken zaal van hotel-restaurant Het Staate Wapen werden talloze geschenken overhandigd en de prestaties van Henk van der Grift door vele prominenten nog eens extra belicht. Wellicht zijn de woorden van de heer Roos, voorzitter van de technische commissie van de Koninklijke Nederlandse Schaatsenrijders Bond, nog het langst bijgebleven: "Deze prestatie is een bewijs, dat je een man van karakter bent. Niet alleen in je sport, maar ook in je vak heb je getoond wat doorzetten is."